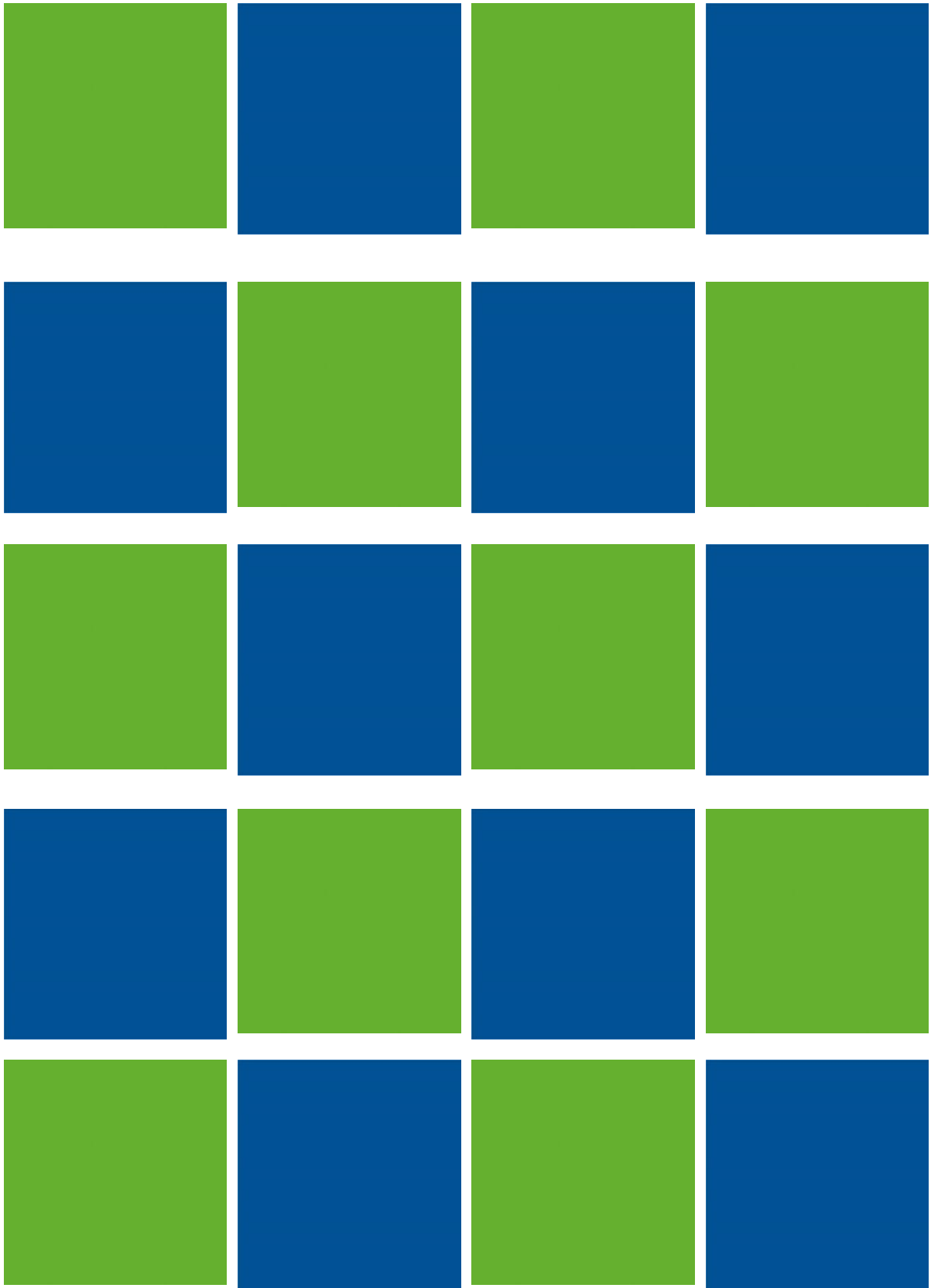

Mellékletek az 1948 – Csomag nélkül c. foglalkozáshoz

1. melléklet

2. melléklet – svábok családi emlékei

Terézia levele Liszinek

Kedves Liszka!

Sokat gondolok rátok mióta Véméandre költöztél. Nagyon hiányoznak az esték, amikor csak beszélgettünk és törtük a kukoricát. Azért remélem jól alakul nálatok is a termés. Idén az időjárási viszonyok szerencsésen alakultak, az aratás is bőséges volt. Képzeld Boris is kilábalt már a nyavalyájából, így őt is lehet már fejni kétszer egy nap.

A Józsi tényleg nagy érdeklődést mutat mostanában irántam. Korábban, amikor először ezt mondtad még nem tűnt fel nekem, de azóta többször figyelmes lettem rá, hogy a földeken munka közben körülöttem legyeskedik. Van egy olyan érzésem, ha minden jól alakul és a Papáék is engednek, akkor jövő tavaszra már én is menyasszony lehetek. Bár kicsit aggódnék, hogy Mamáék, hogy bírják majd itthon Karcsival egyedül. Még mindig nagyon gyerekesen viselkedik.

Felététlen írok, majd még máskor is!

Addig is ölel egyetlen húgod:

Terka

Himesháza, 1930. október 1.

Liszi naplórészlete

1935. június 16.

Ma nagyon fárasztó napon vagyok túl. Toncsika nagyon nehezen alszik már napok óta hiába próbáltam ki már több javasolt praktikát. Valószínűleg a fogai jönnek. Még szerencse, hogy Ottó sokat segít a ház körüli munkában, annak ellenére, hogy a földeken is a sok a dolga most. Nagyon hálás vagyok a férjemért. Ha ő nem lenne nehezen bírnám most a három kicsivel a munkát.

Távirat Liszitől édesanyjának

1938. január 10.

Drága Mama!

Kértelek, hogy küldj nekünk otthonról egy gyapjútakarót, de már nem kell, mert a vásárban tudtam szerezni egyet eltett dunsztokért cserébe. Ami van tartsd meg nyugodtan, nektek nagyobb szükségetek lesz rá. Csókol. Liszka

3. melléklet – felvidékiek családi emlékei

Béla levele Máriának

Kedves Marika!

Gratulálok az esküvőtökhöz! Nagyon jól éreztük magunkat a lakodalomban. Láttam, hogy István bátyád is igencsak felöntött a garatra, remélem nem zavart meg titeket az ünneplésben a kellemetlenkedéseivel. Ha mégis így lenne legközelebb csak szóljál és bácsikád egy szóra elintézi ezeket az elkanászodott süldőket!

Egyébként meg csak jó egészséget és szép mézesheteket szerettem volna kívánni nektek. És tudd, hogy hiába lettél most férjes asszony nekem akkor is mint eddig csak a drága kis Marcsika maradsz!

U.I.: Apádnak meg üzenem, ha megjelent a sajtóban egy újabb irománya feltétlenül ossza meg velem és küldjön egy példányt részemre.

Ölel Nagybátyád:

Béla

Nagysalló, 1930. november 11.

Mária naplórészlete

1926. augusztus 23.

Én nem is tudom, hogy mi lett engemet ma. Jöttünk ki az iskolából az osztálytársakkal, Pirivel beszélgettem és hívott, hogy menjünk ki a krumpliföldre szedegetni ma tanítás után. Mondtam neki, hogy szívesen elmennék, de el kell még kéretőznöm apukától, aki nem biztos, hogy elenged, mert nagyon fontosnak tartja, hogy otthon is még tanuljak, meg írjam meg minden házi feladatomat, hiszen ő is az írással keresi a kenyerét, a földek túrásához nem igazán ért. Na és pont, mikor ezt beszéltük felbukkant a Erdősi Pista és játékból akkorát csapott a fenekemre, hogy azt hittem lendületből fogok visszkapni. Nagyon elöntött a méreg, de mire felocsúdtam volna már messze futottak és nevettek rajtam a többi fiúval. Nem tudom, mostanában annyi ilyen gondom van ezekkel a fiúkkal. Nem tudom, nem-e a közelgő 15. születésnapom az oka...

Távirat Alberttől a prágai Magyar Kiadónak

1935. február 5.

Hosszas munka után megszülettek a kéziratok. Az anyagokat postafordultával, amint tudtam feladtam. Remélem az Önök tetszését is elnyeri. Üdv.: T. Albert

4. melléklet – segítő kérdések a család feltérképezéséhez

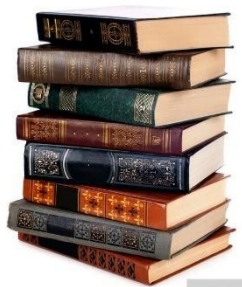
- **Milyen foglalkozású személyek vannak a családban?**
- **Jómódú-e a család?**
- **Hány gyerek jellemző inkább a családban? Sok vagy inkább kevesebb?**
- **Inkább értelmiségi vagy inkább paraszti családból kerülnek ki a családtagok?**

5. melléklet - berendezési tárgyak

Sváb eszközök és berendezés

Felvidéki eszközök, berendezés

6. melléklet – svábok kitelepítéséről szóló rendelet („Magyar Közlöny”)

Magyar Közlöny

-

1945. december 30. szombat

Megjelent a magyarországi németek kitelepítéséről szóló rendelet

Németországba áttelepülni köteles az a magyar állampolgár,

- aki a legutolsó népszámlálás és összeírás alkalmával német nemzetiségűnek
- vagy anyanyelvűnek vallotta magát, aki magyarosított nevét visszaénegetesítette,
- aki a Volksbundnak vagy SS-nek tagja volt.

A rendelkezés nem vonatkozik az áttelepülésre köteles magyar anyanyelvű és nemzetiségű házastársára, kiskorú gyermekeire, közös háztartásban élő felmenőkre, ha azok 65. életévüket 1945. december 15. előtt betöltötték.

Kivételek azok, akik

- cselekvő tagjai voltak valamely demokratikus pártnak vagy 1940 óta valamelyik szakszervezetnek,
- továbbá azok is, akik bár német anyanyelvűeknek vallották magukat, de igazolni tudják, hogy a magyar nemzethez való hűségük miatt üldöztetést szenvedtek.

A mentességek kiterjednek a hozzátartozókra is.

Az áttelepülésre kötelezettek ingatlan és ingó vagyonát a rendelet hatálybalépésének napjától kezdve zár alá vettnek kell tekinteni.

Az áttelepülésre kötelezett személyeket összeírják. A névjegyzékbe felvettek lakóhelyüket nem hagyhatják el, akik e tilalmat megszegik, azokat internálják.

7. melléklet – felvidékiek kitelepítéséről szóló határozat

Értesítés

Értesítjük, hogy Ön a Csehszlovákiából áttelepítésre kijelölt magyar nemzetiségű személyeknek a csehszlovák kormány által a magyar kormány számára átnyújtott névjegyzékében szerepel, és ennek értelmében, a Beneš-dekrétumok alapján áttelepítésre kerül.

Az elvihető ingóságok listáját e levélben mellékeljük.

1947. április 10.

- 1) Dobře sa obliecť,
 - 2) Všetko sbaľiť (aj nábytok) do batohov a balíkov, na každý kus napísať meno majiteľa a bydlisko na Slovensku.
 - 3) Pripraviť príbor (tanier, lyžice a pod.) tak, aby boli po ruke.
 - 4) Pre hydinu a drobné zvieratá vziať potravu,
 - 5) Každý musí mať so sebou:
 - a) výmer úradu,
 - b) odbernú knižku s odhlásením,
 - c) evidenčný preukaz,
 - d) osobné a iné doklady.
 - 6) Z potravných článkov môže si vziať: na jednu osobu 5 kg múky, ostatné zásoby je povinný odpredať oprávnenému komisionárovi (Slovenskej obilnej spoločnosti, Parkan.)
 - 7) Na rodinu môže si vziať:
 - a) 6 kusov sliepok,
 - b) 2 husi alebo 4 kačice,
 - c) 1 ošpanú do 60 kg na každých dvoch členov rodiny,
 - d) všetky ovce a kozy si môžu so sebou vziať.
 - 8) Telce a prasnice nesmú so sebou brať.
 - 9) Iný majetok môže speňažiť alebo dať do ochrany príbuzným alebo známym.
-

- 1) Melegen kell felöltözni.
- 2) Mindent becsomagolni (a bútort is) batyuba és csomagokba. Minden csomagra rá kell írni az átcsoportosított nevét és szlovákiai lakhelyét, egy dróttal felerősített fatáblácskára.
- 3) Evőeszközt (tányért, kanalat stb.) előkészíteni úgy, hogy mindig kéznél legyen.
- 4) Baromfi és apró állatok részére eleséget vinni.
- 5) Mindenki vigye magával:
 - a) a hivatalos végzést,
 - b) a vásárlási könyvet a kijelentő lappal,
 - c) nyilvántartási igazolványt (zöld vagy sárga,)
 - d) személyi és egyéb okmányait.
- 6) Az élelmiszerekből magával vihet: személyenként 5 kg lisztet, a többi készletet köteles eladni a Szlovákiai Gabonatársaság erre jogosult bizományosának. (Szlovákiai Gabonatársaság, Párkány.)
- 7) Minden család vihet magával:
 - a) 6 darab tyúkot,
 - b) 2 „ libát vagy 4 darab kacsát,
 - c) 1 „ sertést 60 kg súlyig minden két családtag részére,
 - d) összes birkáit és kecskéit magával viheti.
- 8) Borjúkat és anyasertést nem szabad elvinni.
- 9) Egyéb vagyonát eladhatja vagy őrizetbe adhatja rokonának vagy ismerősének.

8. melléklet – kortársak visszaemlékezései

német

„Mein Vater bekam, als wir ankamen, Wein zugeteilt. Er hatte vorher nie eine Rebe gesehen, geschweigenen Wein angebaut, bei uns war es ja flach gewesen. Er hatte Ahnung von Feld- und Ackerbau, aber nicht vom Wein. Aber in der Rákosi-Zeit wurde gesagt, wer Weinberge besitzt, muss so und so viel Wein abgeben, egal, ob man Ahnung vom Anbau hat oder nicht.“

„Meine Eltern waren in einer glücklichen Situation, weil sie vor das Haus in der Deák-Straße gebracht wurden, auf dem der Name János Liebhauser stand. Dieser kam später auch zu Besuch zurück, als man in die sozialistischen Staaten reisen durfte. Sogar sein Enkel kam vor zwei, drei Jahren her, um seinem Sohn zu zeigen, woher er stammte. Sie versuchen, ihre Geschichte zu bewahren und ich habe mich gefreut, ihnen dabei helfen zu können.“

„Mein Vater begann mit der Bestellung der Felder, die er von den Donauschwaben bekommen hatte. Ihn schmerzte, dass er in ein Haus ziehen musste, das jemandem gehört hatte, der das Gleiche erlebt hatte wie er. Aber sie konnten nichts anderen mitnehmen, nur ein Bündel. Sie erhielten Felder und Bauer, der er war, begann er sofort mit der Arbeit.“

„Als mein armer Großvater das erste Mal auf den Berg fuhr, konnte er nicht wieder herunterkommen. Er wusste nicht, dass man die Räder bremsen muss, woher hätte er denn auch wissen sollen. Als die Kutsche nach unten sauste, lenkte er die Pferde zum Ufer hin, damit sie quer stehen blieben. So lernte er, wie man im Bergland kutschieren muss.“

„Die Schweineschlacht war früher eine wichtige Sache. Die Leute aus einem Viertel kamen dabei zusammen (in Bátorfő lebten 11 Familien in dem Viertel). Dann wurde immer das Lied „Am Ufer der schönen Theiß“ gesungen. Die Generation meines Großvaters hatte den Ersten Weltkrieg erlebt und sie begannen immer mit: „Am schönen Theißufer, da bin ich geboren, dorthin wünschen sich Herz und Seele zurück“. Alle weinten sofort. Bis zu ihrem Tod erzählten sie nicht, was geschehen war, aber in solchen Momenten konnte man es ahnen.“

„Die ersten Heiraten waren schwierig. Es gab gemischte Ehen... Zuerst war das nicht einfach. Normalerweise heiratete ein Schwabe eine Schwäbin, ein Sekler eine Seklerin. Das war zwar keine Vorschrift, aber es ergab sich so. „Nimm dir einen aus dem Oberland zum Mann, dann kann es sein, dass wir nach Hause zurückkehren.“ Meine Generation heiratete noch nach solchen Gesichtspunkten.“

magyar

„Apámra szőlőt osztottak, amikor megérkeztünk. Soha nem látott még szőlőt, nemhogy bort termesztett volna, hiszen itt síkság volt. A földművelésről és a mezőgazdaságról tudott, de a

borról nem. De a Rákosi-korszakban azt mondták, hogy akinek szőlője van, annak ennyi meg ennyi bort kell leadnia, függetlenül attól, hogy ért-e a termesztéshez vagy sem”.

„A szüleim szerencsés helyzetben voltak, mert a Deák utcai házba kerültek, amin Liebhauser János neve állt. Később visszajött látogatóba, amikor a szocialista országokban szabadon utazhattak. Még az unokája is eljött ide két-három évvel ezelőtt, hogy megmutassa a fiának, honnan jött. Próbálják megőrizni a történelmüket, és örültem, hogy segíthettem nekik”.

„Apám elkezdte megművelni a földeket, amelyeket a sváboktól kapott. Fájt neki, hogy egy olyan házba kellett költöznie, amely olyan emberé volt, akik ugyanazt éltek át, mint ő. De ők mást nem vihettek magukkal, csak egy batyut. Az én apámék kaptak földeket, és ő, mint földműves, azonnal munkához látott”.

„Amikor szegény nagyapám először hajtott fel a hegyre, nem tudott lejönni. Nem tudta, hogy fékezni kell a kerekeket, honnan tudhatta volna? Ahogy a kocsi száguldott lefelé, úgy terelte a lovakat a part felé, hogy azok derékszögben megálltak. Így tanulta meg, hogyan kell kocsizni a hegyekben”.

„A disznóvágás régen fontos esemény volt. Összejöttek a környékeliek (Bátaszéken 11 család lakott a környéken). Mindig elénekelték a „Szép Tisza partján” című dalt. Nagyapám nemzedéke megélte az első világháborút, és mindig így kezdték: „A szép Tisza partján, ott születtem, oda kívánczik vissza szívem-lelkem”. Mindenki azonnal elsírta magát. Halálukig nem mondták el senkinek, hogy mi történt, de ilyenkor már lehetett sejteni.”

„Az első házasságok nehezek voltak. Voltak vegyes házasságok... Eleinte nem volt könnyű. Általában egy sváb egy svábhoz ment feleségül, egy székely egy székelyhez. Ez nem volt szabály, de így alakult. „Vegyél valakit Felvidékről férjedül, akkor talán hazatérhetünk.” Az én generációm még ilyen szempontok szerint házasodott.”